Finansklagenemnda Bank

Avgjørelse FinKN 2026-257

9.3.2026

EnterCard Norge, filial av EnterCard Group AB

Utlån

Frarådningsplikt — refinansieringslån — kredittvurdering — betjeningsevne.

Klager fikk innvilget et refinansieringslån med foretaket 11.2.19, etter å ha oppgitt en brutto årsinntekt på kr 450 000, usikret gjeld på kr 500 000 og et billån på kr 60 000. Klager oppga ikke studielån eller boliglån, men informerte om at hun leide bolig og var fast ansatt. Klager anførte i hovedsak at lånet skulle vært frarådet, da hun hadde lav lønn som lærling med ustabil inntekt. Finansforetaket anførte at kredittvurderingen var forsvarlig, da banken hadde foretatt en vurdering som tilsa at klager ville ha en positiv betjeningsevne. Uansett var det tale om et refinansieringslån som ikke økte klagers gjeldsbyrde. Nemnda kom til at låneforpliktelsen skulle lempes med 25 %. Avgjørelsen ble avgitt under dissens.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 450 000

Saksfremstilling

Saken omhandler foretakets frarådningsplikt i forbindelse med et refinansieringslån innvilget til klager den 11.2.19. Klager søkte om et lån på kr 450 000 samme dag. I søknaden oppga hun en brutto årsinntekt på kr 450 000, samt kr 500 000 i usikret gjeld og et billån på kr 60 000. Hun oppga ikke studielån eller boliglån, og informerte om at hun leide bolig og var fast ansatt.

Overfor Finansklagenemnda har klager forklart at hun var på tiltak via Nav hos S fra mars 2017 og fikk lærlingekontrakt senere i 2017, hvor hun mottok arbeidsavklaringspenger (AAP) fra Nav. Fra februar 2018 mottok hun lønn direkte fra S.

I forbindelse med kredittvurderingen innhentet finansforetaket en lønnslipp for desember 2018, som viste en brutto lønn på kr 32 713 og en netto inntekt på kr 23 679. Lønnsslippen viste også at hun mottok akkordlønn, og at hun hittil i året hadde fått utbetalt kr 205 253,41. Ligningstallene innhentet av foretaket viste at hun hadde en brutto årsinntekt på kr 305 024 og en nettoinntekt på kr 198 441 i 2017. Det fremgikk ikke av søknaden eller lønnsslippen at hun var lærling, ei heller at hun mottok AAP. Skattemeldingen fra 2017, som var den sist tilgjengelige, viste at hun hadde en samlet inntekt på kr 304 024, hvorav kr 226 895 var AAP, og en samlet gjeld på kr 466 309.

Foretaket innhentet også informasjon fra Bisnode, som viste at hun hadde et billån på kr 68 111. Bisnode innhentet ligningstallene som viste en nettoinntekt på kr 198 441 i 2017, kr 181 917 i 2016, og kr 76 567 tidligere. Kredittvurderingen fra Bisnode ga en kredittscore på 6/100 og 2/5.

Gjeldsregisteret fantes ikke på dette tidspunktet.

Foretaket la til grunn en brutto månedsinntekt på kr 37 500 og en netto månedsinntekt på kr 27 291. Foretaket kom frem til en gjeldsgrad på 1,24 og beregnet at hun ville ha kr 13 695 til rådighet i måneden etter at alle faste utgifter var dekket. Foretaket vurderte levekostnader til kr 6 450, huskostnader til kr 6 207 og gjeldskostnader til kr 939. Klager fikk selv valget om å utbetale pengene direkte til kreditorene eller om disse skulle utbetales til henne. Klager valgte det siste alternativet og en løpetid på refinansieringslånet på 15 år.

Klageren har i det vesentlige anført at lånet skulle vært frarådet, ettersom hun var en lavtlønnet lærling med en ustabil inntekt. Det faktum at en annet finansforetak hadde sagt opp en kredittavtale med henne i januar 2019, tilsa at hun ikke var i en økonomisk situasjon hvor hun kunne betjene lånet. Kredittscoren fra Bisnode var på 2 av 5 og 6 av 100, noe som indikerte at klager ikke ville ha mulighet til å betjene lånet. Klager trodde selv hun søkte om et vanlig forbrukslån, og foretaket har derfor brutt sin opplysningsplikt ved å ikke ha klart kommunisert at det var tale om et refinansieringslån. Klager har forklart at hun oppga uriktig lønn i lånesøknaden fordi hun trodde at støtte fra Lånekassen skulle inngå i inntektsgrunnlaget.

Finansforetaket har i det vesentlige anført at kredittvurderingen var forsvarlig, og at det ikke forelå grunnlag for frarådning, med tanke på at hun var godt innenfor kravene til betjeningsgrad og gjeldsgrad. Inntektsavviket mellom klagers oppgitte økonomiske situasjon i søknaden og faktisk dokumentert inntekt var innenfor foretakets interne akseptgrense for inntektsavvik på 20 %. Uansett var det tale om en refinansiering, noe som ikke ville medføre en økning av hennes samlede gjeldsbyrde. Kredittvurderingen var gjort i henhold til den dagjeldende gjeldende praksisen og på bakgrunn av de opplysningene som var tilgjengelig på lånetidspunktet.

Finansklagenemnda Banks begrunnelse

Nemnda har delt seg i et flertall og et mindretall i denne saken.

Finansklagenemnda Banks flertall, Trygve Bergsåker og Kristoffer Sørlie, bemerker:

Det følger av § 47 første ledd i finansavtaleloven av 1999, som gjaldt da lånet ble tatt opp, at finansforetaket skal fraråde en forbruker å ta opp kreditt dersom «økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp kreditten». Hvis finansforetaket unnlater å fraråde i samsvar med § 47 første ledd, følger det av tredje ledd at låneforpliktelsen kan lempes for så vidt dette finnes rimelig. Plikten til fraråding i § 47 må ses i sammenheng med finansforetakets plikt til forsvarlig kredittvurdering etter § 46 b.

Kredittvurderingen i saken er basert på opplysninger gitt av klageren i lånesøknaden og opplysninger og dokumentasjon innhentet av finansforetaket. Opplysninger gitt av klageren har vist seg å være delvis uriktige, noe klageren erkjenner. Saken gjelder foretakets kontroll av opplysningene og foretakets kredittvurdering mer generelt.

Lånet var ikke omfattet av forbrukslånforskriften av 12.2.19 (FOR-2019-02-12-83). Da lånet ble gitt, gjaldt Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån (rundskriv 5/2017). Retningslinjene hadde ikke status og bindene kraft som forskrift.

Finansklagenemndas sekretariat skriver blant annet følgende om innhenting og kontroll av opplysninger og om kredittvurderingen for øvrig i sin uttalelse i saken 8.8.25:

Banken kom som nevnt frem til at klager ville ha kr 13 695 til rådighet i måneden etter alle faste utgifter var dekket. I vurderingen av betjeningsevne la banken til grunn en månedlig nettoinntekt på kr 27 291, levekostnader på kr 6 450, huskostnader på kr 6 207 og gjeldskostnader på kr 939.

Sekretariatet har kommet frem til at det ikke var forsvarlig å legge til grunn en nettolønn på kr 27 291. Det fremgikk av skattemeldingen for 2017 at hun hadde en samlet inntekt på kr 305 024, hvorav kr 226 899 var arbeidsavklaringspenger. Sekretariatet anser det da ikke som forsvarlig å legge til grunn en brutto årsinntekt på kr 450 000 i sin vurdering, med tilsvarende høy nettolønn.

Klageren ga i lånesøknaden uriktige opplysninger om inntekt, med en brutto årslønn på kr 450 000. Inntektsopplysningene i form av skattemeldingen fra 2017 viste inntekter på atskillig lavere nivå enn brutto årsinntekt på kr 450 000 og netto månedsinntekt på kr 27 291 som klageren selv oppga i lånesøknaden. Manglende samsvar mellom inntekt de foregående årene og klagerens egen opplysning om inntekt på søknadstidspunktet gjør etter sekretariatets syn at banken burde ha kontrollert klagerens opplysning om inntekt, eventuelt ved innhenting av lønnslipper de seks siste månedene før søknadstidspunktet, jf. eksempelvis FinKN 2019-116. Banken har innhentet én lønnsslipp for desember 2018, som tilsa en nettolønn på kr 23 679, dvs. lavere enn det hun selv oppga. Det fremgikk også av lønnsslippen at klager løpet av året hadde fått utbetalt kr 205 253,41, noe som også avviker fra den oppgitte lønnen. Det fremgår videre av lønnsslippen at klager mottok akkordlønn, i form av akkordforskudd og akkordetterskudd, noe som tilsa at klager hadde en variabel lønn. Banken burde derfor ha innhentet flere lønnsslipper for å få et bilde av hva snittlønnen hennes var. Klager har fremlagt lønnen hun mottok fra Skanska i perioden fra 2018 til 2020. Dersom man foretar en gjennomsnittsberegning av lønnen de seks siste månedene før lånetidspunktet, ville hun hatt en månedlig snittlønn på kr 13 384.

Banken har heller ikke lagt til grunn utgifter til billån i sin vurdering av betjeningsevnen, selv om det ble oppgitt at hun hadde et billån på kr 68 111, noe som også fremgikk av Bisnode sin kredittvurdering. Klager har fremlagt dokumentasjon på at hun hadde en månedlig utgift på ca. kr 1 250 til billån.

Videre har banken lagt til grunn levekostnader på kr 6 450. Ifølge SIFO-satsene for en kvinne i alder på 25 og med bil, var levekostnader på kr 11 570. Videre oppga klager i lånesøknaden at hun leide bolig. Banken har lagt til grunn «housingCost» på kr 6 207. Det er uklart om klagers husleie inngår i denne posten. Uansett har klager fremlagt dokumentasjon på at hun betalte kr 9 500 i måneden for husleie, det vil si over det banken selv la til grunn.

Dersom banken hadde lagt til grunn den månedlige snittlønnen, i tillegg til utgifter knyttet til husleie og bil, ville klager i så fall hatt en negativ betjeningsevne.

Banken har anført at siden lånet var et refinansieringslån, ville ikke lånet øke den samlede gjeldsbyrden til klager. Det følger av pkt. 6 i RFT-2017-5 at retningslinjenes krav til betjeningsevne og gjeldsgrad ikke gjelder for refinansieringslån, så lenge refinansieringen bedrer den økonomiske situasjonen til forbrukeren. Vi forstår det imidlertid dithen at banken ikke har foretatt noen vurdering av hvorvidt lånet ville bedre den økonomiske situasjonen til klager, ved å innhente opplysninger om den eksisterende gjelden til klageren på lånetidspunktet. Banken har følgelig ikke benyttet seg av refinansieringsunntaket etter rundskrivet pkt. 6.

Sekretariatet er kommet til at bankens kredittvurdering ikke var forsvarlig.

Finansklagenemndas flertall slutter seg til sekretariatets vurdering og uttalelse i saken. Kreditten skulle ha vært frarådet etter § 47 første ledd, og låneforpliktelsen kan lempes etter § 47 tredje ledd. Sekretariatet konkluderer med at lemping på 25 % er passende. Flertallet slutter seg til også denne delen av sekretariatets vurdering. Lempingen gjelder lånesummen ved låneopptaket i 2019. Det må beregnes hvordan dette slår ut på klagerens gjenværende låneforpliktelse.

Nemndas mindretall, Tom Slungaard, bemerker:

Mindretallet er kommet til et annet resultat.

Det aktuelle lånet ble innvilget før forbrukslånsforskriften trådte i kraft tidlig i 2019. På dette tidspunktet gjaldt ikke de samme strenge kravene til innhenting og kontroll av dokumentasjon ifm. kredittvurdering som i dag. Det forelå riktignok retningslinjer fra Finanstilsynet, men disse hadde en uklar hjemmel, og ga derfor kun anbefalinger om hva finansforetakene «bør» gjøre. På lånetidspunktet var det dessuten større aksept for at forbrukslånsbankene kunne legge til grunn de opplysninger låntaker selv ga i søknaden om inntekt og gjeld, med mindre det var grunn til å betvile disse. Det var også åpning for å utbetale refinansieringslån direkte til låntaker, og altså ikke noe krav om at slike lån bare kunne utbetales til den kreditor som skulle innfris.

Hensyntatt at refinansieringslånet forutsetningsvis ikke ville øke klagers netto gjeld, mener mindretallet at det ikke var grunnlag for å fraråde låneopptaket.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Banks konklusjon

Låneforpliktelsen lempes med 25 %.

Ved behandlingen deltok Trygve Bergsåker (leder), Tom Slungaard (bransjerepresentant) og Kristoffer Sørlie (forbrukerrepresentant).